

من مادر هستم

سابقه ساخت برنامه‌های «سیمی خانواده» برمی‌گردد. آن زمان مخاطب اصلی آیت‌های این برنامه، خانم‌های خانه‌دار بودند که قلم و کاغذ به دست، مقابل تلویزیون می‌نشستند تا طرز تهیه انواع غذا و... را یاد بگیرند. «سیمی خانواده» موارد تربیتی و مفاهیم سبک زندگی را هم در برمی‌گرفت و آرام‌آرام سر و شکلی متفاوت شد و محتوای آن متنوع، در کنار آن، زنان و خاصه مادران جایی ثابت در برنامه‌ها و سریال‌های تلویزیون داشتند اما غالب آنها از کلیشه‌های رایج پیروی می‌کردند. با گسترش شبکه‌های تلویزیونی و همزمان با تغییر نیازها، جنس برنامه‌سازی با موضوع زنان و مادران تغییر کرد. از میان نمونه‌های متاخر می‌توان برنامه «مامان‌ها»ی شبکه سه را مثال زد که هدف آن انتقال تجربه است. مخاطب این برنامه مادران جوان هستند که می‌توانند در تجربه دیگران مثل ازدواج، بارداری، تربیت فرزند و... شریک شوند. اتفاق خوب جایی است که «مامان‌ها» صرفا سراغ قشری خاص نمی‌رود و تا جایی که دست سازندگان باز بوده، تلاش شده دغدغه مادرها با پایگاه‌های فکری و اجتماعی مختلف مورد توجه باشد.

علاوه بر این، شبکه پنج در سال‌های اخیر نیز سراغ برنامه‌های مختص مادران رفته است. «مادرانه» روایت‌های دانشینی است از واگویی مادران شهدا که از فرزندان خود می‌گویند و حرف‌های‌شان حکم الگو دارد. در همین شبکه برنامه «مهربانو» ساخته شده که سراغ زنان با مشاغل مختلف همچون پزشک، نویسنده، شاعر، کارآفرین و... می‌رود. حسن چنین برنامه‌ای این است که ثابت می‌کنند زن مسلمان ایرانی، در کنار وظیفه مادری و تربیت فرزندان، نقش موثر خود در جامعه را هم ایفا می‌کند. «آشنیری با مامان» دیگر تلاش شبکه پنج برای اهتمام به مادران است که در قالب مسابقه به‌سرانجام رسیده است. این مسابقه فضایی صمیمانه میان مادر و فرزندان را به بهانه موضوع جذاب آشنیری به تصویر می‌کشد.

شبکه نسیم با تولید برنامه‌های «نفس» و «لالایی» مادران ایران زمین را قاب گرفته است. این دو برنامه پایگاه مادرانی است که با عشق، ایمان و مهر بی‌پایان خود، خانواده‌ا را مدیریت می‌کنند و منشا تربیت نسلی کوشا و پویا می‌شوند. در سال‌های اخیر، برنامه‌های مختلف تلویزیون اهمتامی ویژه به مادران داشته‌اند که بخشی از آن در قالب نام‌هایی که ذکرشان رفت به‌بار نشسته است. در کنار آن برنامه‌های روتین خانواده محور شبکه‌ها نیز سهم به‌سزایی برای مادران و نقش آنها در نظر گرفته‌اند. حالا در برنامه‌های مختلف و متعدد که نقش آموزشی خود را از یاد نبرد، همچنان خیلی از مادران چشم به قاب تلویزیون می‌دورند و نیازهای مختلف آموزشی، تربیتی و ... را از این طریق تامین می‌کنند. برنامه‌سازی با موضوع مادران، کاری است حساس و سخت که باید توام با ایده‌های خلاقانه و فراگیر باشد.

«سکوت طولانی» اصغرزاده به شبکه مستند رسید

مستند «سکوت طولانی» به کارگردانی زنده‌یاد ابراهیم اصغرزاده همزمان با مسابقات جام جهانی فوتبال روانه آنتن شبکه مستند می‌شود. این فیلم مستند در واقع پرتژه‌ای از پایک هاتنی، یک ایرانی پناهنده به فرانسه است که در حین برگزاری مسابقات جام‌جهانی در فرانسه و شرکت ایران در آنجا، حس تعلق به ایران در او زنده می‌شود. برهمین‌اساس، مسابقات جام جهانی فرانسه سبب می‌شود تا پایک که سال‌ها

دور از وطن خود زندگی می‌کرده به ریشه خود پی‌برد. این فیلم مستند نقش فوتبال در همبستگی ملی را آشکار می‌کند. اصغرزاده در سفر به کشورهای مختلف عکاسی کرد و تجربه حضور در کشورهایی نظیر یونانی، لبنان و... را پیدانمود. او در کشمیر نیز حضور داشته است. این عکاس و مستندساز چند ماه بعد از آخرین پروژه عکاسی‌اش از عتبات‌عالیات درحالی‌که برای اتمام یک پروژه فیلم مستند درباره مادران

قدیم وقتی مادرها می‌خواستند شلوغ‌بودن‌شان را نشان دهند، می‌گفتند یک سر دارم و هزار سودا. حالا اگر قدری با دقت بیشتر به مادرانگی‌های امروز نگاه کنیم، هزار سودای مادر شدن از دور هم پیداست. مادرانی که گاهی با یک دست، کمک‌فرخ زندگی می‌شوند و با یک دست دیگر، مراقب فرزندان‌شان هستند. گاهی برای رسیدگی به این هزاران سودا، دو دست برای‌شان کم است. با بسیاری از این مادران موفق که صحبت می‌کنیم، میان صحبت‌های‌شان می‌شود صدای کودکی را شنید که مادر را صدا می‌کند. در هیچ کدام از این‌کپ وگفت‌ها، مادر برآشفته نمی‌شود و کودک را بی‌جواب نمی‌گذارد. کمی صبر می‌کند و جواب هر دو طرف را می‌دهد. مادر بودن تفریق همین مسووری و استقامت است. شاید قبل‌ترها تنها یک وظیفه مادری بر دوش‌شان بود اما حالا همین مادران هستند که نقش‌های کلیدی جامعه را در کنار مادرانگی ایفا می‌کنند. تلویزیون به‌عنوان یک رسانه ملی، تاکنون برنامه‌های بسیاری با محوریت مادران و مادرانگی پخش کرده است. این روزها هم برنامه‌هایی مثل «پریزاد» از تلویزیون پخش می‌شود و قرار است فصل جدید «مهربانو» هم به‌زودی روی آنتن برود. به‌این بهانه، برخی از برنامه‌های شاخص این روزها و اخیرا که با محور مادرانگی روی آنتن رفته را مرور کردیم.

همان‌طور که اشاره شد این روزها چند برنامه روی آنتن شبکه‌های مختلف است که از دریچه‌های متفاوت به موضوع مادران و مادر بودن می‌پردازد. پیش از این هم برنامه‌هایی داشتیم که از میان جامعه زنان مادران را به‌عنوان یکی از موثرترین نقش‌ها در خانواده محور قرار دادند و از زوایای گوناگون به دغدغه‌های این قشر، حل مشکلات‌شان، آموزش آنها و ... پرداختند. برخی سعی کردند به تصویر مقدس مادر دامن بزنند که گاهی با انتقادهایی از سوی روان‌شناسان و جامعه‌شناسان نسبت به این دیدگاه مواجه شدند که می‌گویند این تصویرسازی اگر از حد بگذرد مسئولیت این قشر را سنگین‌تر می‌کند و گاهی با عواقب روانی همراه است. از طرف دیگر برنامه‌هایی هم هستند که در قالب‌های مختلف مثل گفت‌وگو، مستند و... تلاش دارند نگاه ملموس‌تر و واقعی‌تری به نقش مادر داشته باشند و حرف‌های آنان را بشنوند. در ادامه با تعدادی از سازندگان برنامه‌هایی که این روزها با همین محورروی آنتن هستند گفت‌وگو کردیم و همچنین گپی را که با دست‌اندرکاران برخی از این آثار که در سال‌های اخیر روی آنتن رفتند داشتیم مرور کردیم.

مادری بدون فیلتر

چراغ‌ها را روشن می‌کند و پرده را کنار می‌زند. تیغ تیز آفتاب اول صبح، خودش را تا میانه اتاق می‌کشاند. کبریتی به کتری می‌زند و جای و صبحانه را روی میز می‌چیند. میان صبحانه خوردن بچه‌ها، سرش را توی کامپیوتر شخصی می‌برد و تندتند برخی هماهنگی‌ها را انجام می‌دهد. این تصویر یک مادر موفق است که نقش همسری، مادری و فعال بودن در جامعه را به‌صورت همزمان ایفا می‌کند. مجموعه مستند مهربانو که سری دوم آن از ابتدای آذرماه روی آنتن می‌رود، چنین تصویر واقعی و بدون فیلتری را از مادران نشان می‌دهد؛ تصویر یک مادر در میانه میدانی با

چند نقش متفاوت. تصویر فردی که این‌بار چنددندانه را باهم بلند کرده و همگی را اسالم به مقصد رسانده است. باید خودت وسط میدان باشی تا درک کنی سختی‌های قارا گرفتن در نقش‌های مختلف مادری، همسری و فعال بودن چقدر زیاد است. این‌رامی‌شود در میان صحبت‌های کارگردان و تهیه‌کننده مهربانو به خوبی دید؛ وقتی صدای دختر کوچکی از آن طرف خط می‌آید که در انتظار نشسته تا حرف‌های مادر تمام شود و نقش زن موفق را به مادر مهربان تبدیل کند. زینب پورابراهیم که پیش‌ازین، بیشتر در قامت مجری در شبکه‌های مختلف روی آنتن رفته بود، مدتی است که در ادامه تلاش‌هایش برای ساخت برنامه در حوزه زنان، مهربانو را تولید کرده است. مهربانو، یک روز از زندگی زنان موفق‌ی را نشان می‌دهد که هم مادر هستند و هم زن فعال در جامعه. تصویری بدون فیلتر و واقعی از زنانی که هدف‌شان، چیزی فراتر از دغدغه‌های روزمره است و برای تک‌تک لحظه‌هایشان برنامه دارند. به همین بهانه با زینب پورابراهیم، تهیه‌کننده و کارگردان مهربانو گفت‌وگو کردیم.

زینب پورابراهیم، تهیه‌کننده مهربانو درخصوص دلیل ورودش به حوزه مستند و ساخت مجموعه مهربانو به جام جم می‌گوید: من نزدیک به ۱۶- ۱۵ سال است که کار اجرا می‌کنم و در این مدت طرح‌های زیادی را در حوزه زنان به شبکه‌های مختلف تلویزیون بردم. در واقع دوست داشتم در حوزه زنان کاری انجام دهم و ایده‌های خوبی هم داشتم اما برای این‌که بتوانم ایده‌ها را اجرا کنم باید از یک‌جا شروع می‌کردم. کارم در حوزه زنان را با مستند شروع کردم و در همان موقع پیشنهاد برنامه «قرار» به من شد که یک برنامه استودیویی و رنده بود. در این برنامه مهمانان بسیاری مثل افرادی که تازه مسلمان شده بودند را روی آنتن می‌آوردیم. بعد از این برنامه هم، ویژه‌برنامه روز زن را روی آنتن بردیم. در این میان دوره‌های آموزشی بسیاری مثل کارگردانی، فیلم‌نامه‌نویسی و تصویربرداری گذراندم و احساس می‌کردم باید خودم را تقویت کنم.

مخاطب مهربانو تنها زنان نیستند

وی درخصوص دغدغه‌ای که برای انجام فعالیت در حوزه زنان دارد،

روایت مادران موفق

مهربانو روایت مادرانگی است. مادرانی که با یک دست نگهدار خانواده هستند و با دست دیگر، نقش‌های اجتماعی دارند. روایت مادرانی که یک فعالیت شاخص داشته‌اند و حالا مقابل دوربین مهربانو نشسته‌اند. هم از چهره‌های فعال در جامعه صحبت می‌شود و هم مادرانی که از خانه، کار می‌کنند. روایان مهربانو در یک چیز مشترک هستند: نقش‌های فراوانی که فقط یکی از آنها مادرانگی است. زنانی که در حوزه‌های مختلف، از پزشکی و کارآفرینی تا نویسندگی و شاعری فعال هستند و دستی برآتش داشته‌اند.

کد بالا را اسکن کنید

ذره‌بین

بلوغ مهربانو در سری دوم

پورابراهیم درخصوص سری دوم برنامه مهربانو عنوان می‌کند: سری دوم با مستند پامامورا شروع شد که مادری ژاپنی بود، به ایران آمد و فرزندش شهید شد. از زمان بیماری او تصویربرداری کردیم و دو ماه در لوکیشن‌های مختلف، بخش‌های مختلف زندگی او را روی آنتن بردیم. بعد از آن بود که سری دوم مستند مهربانو را با سوزه‌های مختلف شروع کردیم. سری دوم ۲۶ قسمت است و تفاوت آن با سری اول این است که گزارش‌ها قدری عمیق‌تر و با تصاویر بیشتری است. هر لحظه قصه جدیدی را به مخاطب ارائه کرده و تلاش می‌کنیم این سری مهربانو متفاوت از سری اول باشد. در عین حال، روی تکنیک و سوزه‌یابی بیشتر کار کردیم تا به سمت تلنگرهای بیشتر برویم. امید برای مخاطب در سری دوم بیشتر ملموس است.

دریچه

دغدغه‌ها به وقت مادری

علاوه بر تولید برنامه با محوریت مادران، آثار نمایشی زیادی داشتیم که با همین موضوع در قالب مستند یا داستانی از قاب تلویزیون پخش شدند. مستندهایی نظیر زنان سرزمین آفتاب، به وقت مادری و... از این جمله هستند. مستند به وقت مادری به تهیه‌کنندگی محسن اخوان‌فر، کارگردانی محمدحسن یادگاری و به قلم محمدحسن یادگاری و حسین شمشق‌ری پیرامون باوروی و فرزندآوری در ایران و چالش‌های پیش‌روی مادران در مورد بچه‌دار شدن است که از شبکه مستند سیما روی آنتن رفت. مستندساز در این اثر سراغ چند خانواده رفته و دیدگاه‌های متفاوت آنها به‌ویژه زنان را درباره سوزه مورد نظر جویا شده است. در بخشی از نریشن‌های این مستند آمده است: «بچه‌هایش‌ری‌ای دارند که هر جا باشند اون رو با خودشون می‌برند. ما آدم بزرگ‌ها به وقتی جایی هستیم که دورمان پر از بچه است بیشتر احساس خوشحالی می‌کنیم... من مادری یعنی شادی. یعنی خاطراتی که با هم ساختم. مادری یعنی می‌دونی که روزات داره برای یک هدف مطمئن طی می‌شه. اون وقته که ثانیه ثانیه‌های ساعت زندگی‌ات را به وقت مادری کوک می‌کنی.»

شهدا سفر می‌کرد، در یک حادثه هوایی در کوه‌های زاگرس در ۲۴ سالگی درگذشت.

اصغرزاده، دستیار ابراهیم حاتمی‌کیا بود و در بیشتر آثار حاتمی‌کیا همچون مهاجر، موج‌مرده، روبان قرمز، بوی پیراهن یوسف، از کرخه تا راین و خاکستر سبز به‌عنوان دستیار کارگردان حضور داشت. این مستند امشب ساعت ۲۳ و ۲۰ دقیقه پخش می‌شود.

نگاهی به برنامه‌های تلوی

مادرانه‌ها

این تجربه بازی گرفتن را داشتیم و البته در این مستند، تجربیاتم هم بیشتر شد. در عین حال دوست داشتم توانمندی‌های خودم را در پشت دوربین بیشتر به کار بگیرم. دوست نداشتم پیام مصنوعی به مخاطب بدهم؛ گاهی با یک قاب ساده پیام مدنظر ما نشان داده می‌شود. ساخت برنامه‌ای درباره زنان موفق طیف تاثیرگذاری وسیعی دارد. یعنی این‌طور نیست که تنها مخاطب، تحت تاثیر مهربانو قرار گیرد. تهیه‌کننده و کارگردان مهربانو معتقد است این برنامه زندگی خودش را هم با تلنگرهایی رو به‌رو کرده است. وی می‌گوید: من در یک برنامه تلویزیونی هم اعلام کرده بودم وقتی فرزند نداشتم، احساس می‌کردم زمان کمی برای کارهایم دارم. وقتی فرزند اولم به دنیا آمد، کمتر گله می‌کردم که زمانم برای انجام کار کم است. فرزند دوم من ۲۰ ماه بعد از فرزند اولم به دنیا آمد و جالب این‌که راحت‌تر توانستم مقطع ارشد را اتمام کنم و عطش آموزش دیدن به‌چانم افتاده بود. احساس می‌کردم زمانم برکت پیدا کرده است. بعد از دیدن مادران برنامه مهربانو که گاهی چهار فرزند یا بیشتر داشتند و فعالیت‌های زیادی در جامعه انجام می‌دادند، احساس کردم خدا چقدر به زمان این مادران برکت داده است. هر کدام‌شان با داشتن هدف بزرگ‌تر، مسیرشان را پیدا کرده‌اند. شاید خیلی‌ها فکر کنند زنی که مادر شده دیگر نمی‌تواند فعالیت‌کند و باید خانه بنشیند. بعد از این مستند، بیشتر از قبل به این نکته رسیدم که مادر شدن باعث می‌شود هدف‌های بزرگ‌تری را در زندگی در نظر بگیری.

۲۰ سال انتظار برای مادر شدن

مادرانگی به همان میزان که سخت است، گاهی سخت به دست می‌آید. روایت این مادرانگی تاکنون از برنامه‌های مختلف تلویزیون روی آنتن رفته است. پریزاد یکی از همین برنامه‌هاست که به تهیه‌کنندگی و اجرای المیرا سماواتی و کارگردانی میثم محبین تهیه شده و فصل دوم آن در حال پخش است. این برنامه

قاب

ترسیم شکوه مادرانه

از نخستین روز خلقت بشر تاکنون در هر جای دنیا، در میان هر قوم، نژاد و ملتی، با هر آداب و آیینی، وقتی نام «مادر» برده می‌شود، کوچک و بزرگ، سرشار از شور و حرارت و مهر و الفت می‌شوند و قلب‌شان بر تپش‌تر می‌زند. اسلام نیز برای مادر، مقام و ارزش فوق‌العاده‌ای قائل شده تا آنجا که رسیدن به بهشت و بالاترین مقام انسانی را منوط به رضای مادری می‌داند. تحول انسان به عنوان اشرف مخلوقات فرآیندی پیچیده از تعامل عوامل گوناگون زیستی، روانی، اجتماعی و فرهنگی است که در نتیجه آن قابلیت‌های تفکر، زبان، حل مساله، خودآگاهی و توانایی برقراری ارتباط شکل می‌گیرد. سبک فرزندپروری یکی از مؤلفه‌های اساسی در تربیت فرزندان و زمینه‌ساز بسیاری از ابعاد شخصیتی، نگرش‌ها، احساسات و عادت‌های افراد است. در برنامه شکوه مادرانه که از شبکه دو سیما روی آنتن رفت، مادران موفق معرفی می‌شوند که علاوه بر نقش مادری در جامعه نیز عهده‌دار شغلی مهم هستند. این مجموعه مستند کاری از صداوسیما مرکز قم است که به کارگردانی و تهیه‌کنندگی اسماعیل حاج‌حیدری پخش شد.

